

O Ignácovi a ženách

Kdysi jsem objevila knihu Huga Rahnera o Ignácovi a ženách. Tam je leccos řečeno: že je měl v úctě a bral je vážně. Zaujal mne Ignácův individuální přístup: leckdy to, co jedné vytkl, druhé naopak doporučoval. Zakladateli jezuitů šlo o přiléhavé rozlišování. Když někdo naopak tvrdí, že měl Ignác se ženami, zejména těmi zasvěcenými, jen trampoty, ještě toho o něm mnoho neví.

Petr Kolvenbach kdysi řekl, že na světě máme asi tři sta ženských společenství s Ignácovým charismatem uznaných církví. S českým prostředím souvisejí belgické sestry provázané s Josefem Kolářkem, rakouské s Robertem Kunertem nebo římské s Tomášem Špidlíkem. Položila jsem si otázku, zda vzorem první dámy ignaciánského stříhu by mi byla Mary Wardová, zakladatelka Anglických panen. Život této „noblesačky“ je totiž, jak říkal Pedro Arrupe, naplno ignaciánský.

Nakonec jsem přišla na to, že první ženou, která nejlépe žila „ignaciánu“, byla Panna Maria. Do ní byl Ignác celoživotně zamilován. Trefný výrok papeže Františka to vystihuje: Kdo nechodí na rozumy k Marii, Ignáce nepoznal.

S. Lisa Karol!

Chvála statečnosti

Kdybychom měli uvést příklad statečnosti, mohli bychom upozornit na někoho, kdo pevně a vytrvale čelí překážkám nebo kdo je vystaven velkému stresu a ze všech sil se snaží druhé tím nezatěžovat.

Statečnost jako dar Ducha svatého však není vyšperkováním charakterových vlastností toho, kdo ji přijímá. Spíše vychází z přítomnosti toho, v jehož stálosti a věrnosti nacházíme naději.

Statečnost je vlastnost, kterou přirozeně obdivujeme u přítele nebo partnera. Víme, že se můžeme spolehnout na jejich stálost a pomoc, na jejich věrnost v časech těžkých, i v dobách běžných, nevzrušených. Statečnosti je třeba si vážit a oceňovat ji jak v době nudy či v obyčejných záležitostech každodenního života, tak v době krize. V prašné rutinní době totiž září nejvíc, i když to většinou doceníme až zpětně.

V určitých situacích bychom snadno mohli zaměnit statečnost za tvrdohlavost. Dokonce bychom ji mohli chybně ohodnotit jako jistou formu egoismu. Ale skutečná statečnost nespočívá v tom, že na sebe přitahujeme pozornost nebo že ukazujeme druhým vlastní převahu. Když už, tak je ráda skrytá, aby mohla pokračovat v činnosti a vydržet. To je statečnost, kterou uznává a oslavuje básnířka Marge Piercyová:

*Miluji lidi, kteří zapřahají sebe,
vola do těžkého vozu,
kteří táhnou jako vodní buvol
s nesmírnou trpělivostí,
kteří se namáhají v hlíně a bahně,
aby posunuli věci vpřed,
kteří dělají to, co je třeba udělat,
znovu a znovu.*

(Ze sbírky „*To be of use*“, 1973)

Statečnost umí překvapit

Někteří lidé mají statečnost jako svou přirozenou vlastnost: je to jakýsi základní klíč, který prochází jejich životy a vztahy. U jiných se může objevit jakoby mimoděk, když si to situace vyžádá. Ovšem i když je statečnost věcí charakteru, neznamená to, že je neuvážená nebo že je vždy snadnou věcí. Projev statečnosti vyžaduje reflexi, volbu a rozhodnutí, i když je v danou chvíli to či ono prostě „správnou věcí“ udělat. Myslím, že všichni potřebujeme určitou míru statečnos-

ti, abychom se vypořádali s tím, co nám život přináší. Ale co je statečnost jako dar Ducha svatého? Liší se nějak od pouhého rysu lidské povahy?

Dar statečnosti, který dává Duch svatý, jistě nezmenšuje to, co je již přítomné v charakteru příjemce, ale není na tom ani závislý. Každý „dar“ má svého dárce a účel. U všech darů Ducha svatého je cílem vést nás ke vztahu s Kristem a s druhými. Charisma statečnosti se může projevovat dlouhodobými, navyklými způsoby, jako je stálost ve víře, zvláště když je člověk pod tlakem. Můžeme ji také objevit při nějakém konkrétním okamžiku, kdy je zapotřebí. Často překvapí, v neposlední řadě i nás samotné. Ať už je způsob, jak se projeví, jakýkoli nebo ať už je přijata jakkoli, nikdy to nebude soukromá záležitost, ale vždy to bude ku prospěchu ostatních, dokonce i když si toho nevšimneme či když to zůstane skryté těm, kteří z toho budou mít prospěch. Krása způsobu, jakým Duch dává tento dar, je tichá, ale účinná. Statečnost tedy opravdu není nějakým „hlučným“ darem.

Pro statečnost platí to, co se projevuje u všech darů Ducha: ať už je udělen jakýkoli dar, nikdy to není nezávisle na Duchu samém. Tím, že se nám Duch dává, přebývá v nás a jeho prvním „úkolem“ je připodobňovat nás ke Kristu. V tomto smyslu, pokud opravdu chceme zahlédnout pravou povahu daru statečnosti, bychom se měli poučit z Kristovy statečnosti, kte-

rá vždy pramení z lásky: lásky k Otci a lásky k nám lidem. On nemůže být statečný jinak než tímto způsobem, takže jeho statečnost je podílem na milosti jeho vlastní osoby a doslova plyne z jeho „bytí v lásce“. Jestliže je Bůh láska, jak by tedy mohl Kristus „být“ něco jiného? Tato stálost bytí je jeho posláním. Kristova statečnost je jeho neochvějným nasazením a zasvěcením se poslání, které přijal od Otce. Znamená jeho věrnost druhým, zvláště těm, kteří ho hledají ve chvílích zoufalství nebo potřeby. Jeho statečnost spočívá především v jeho sebedarování, v oběti lásky pro spásu druhých.

V modlitbě za dar statečnosti prosíme Ducha, aby vložil do našich srdcí tuto dynamickou věrnost a stálost v lásce k Bohu a bližnímu. Abychom vydrželi všechny tlaky, abychom se nikdy nevzdali, ani když celíme nenávisť, nepřátelství či tichému pohrdání a lhostejnosti. Vlastní přítomnost Ducha je naší statečností, naší silou je následovat Krista a vytrvat s nadějí a láskou až do samého konce.

Statečnost v církvi

Když k nám tedy Duch svatý přichází na pomoc v naší nouzi a dává nám statečnost, není to již důkaz „naší“ schopnosti vytrvat. Je to hluboce proměňující dar, který nám umožňuje dávat druhým a být stálí ve své lásce, i když není uznána nebo opětována. To je skutečná statečnost, na

keré závisí uzdravení a naděje našeho světa. Můžeme to dobře vidět na ženách, které stály pod křížem, nebo na neustálé péči, kterou Pavel věnoval svým církevním obcím, bez ohledu na rizika a výzvy, kritiku, hrozby, odmítnutí a pronásledování, kterým musel čelit. Můžeme to vidět také na všech těch nesčetných neznámých a neopévaných ženách a mužích, kteří si zachovali víru, kteří nepřestali žít, doufat, milovat a starat se o druhé, ať to stojí, co to stojí. Mohou to být členové naší rodiny nebo komunity, může to být partner nebo rodič, syn nebo dcera, nebo úplně cizí člověk, který s námi zůstal, když jsme potřebovali podporu a ochranu.

Statečnost lze také najít v neutichajícím řetězci modliteb za nás ve skrytých společenstvích uzavřeného života nebo poustevnické samoty, které nás pronáší dlouhými tichými nocemi, kdy se cítíme ztraceni a osamoceni. Ve všech těchto skutecích věrnosti a stálosti zakoušíme Kristův dotek a milostivou Boží věrnost. Vidíme v tom všem stopy Ducha, který shromažďuje společenství církve a uděluje mu milost statečnosti, aby nás nesl. Nikdy bychom neměli podceňovat odvahu a statečnost církve a způsob, jakým jí Duch svatý bez ohledu na obtíže dává milost, aby věrně pokračovala ve svém poslání přinášet Krista do unaveného a trpícího světa a přiváděla svět k němu. Je to charisma statečnosti, co nás utváří jako spole-

čenství víry. Je to právě tento dar Ducha, který udržuje život církve a činí z ní hlubokou a neutuchající studnici milosti, z níž může vyprahlé lidstvo stále čerpat vodu života a osvěžit svou obtíženou duši.

Statečná věrnost

Tváří v tvář odporu techniků naprogramovaného lidstva a velekněží sekularismu je darem statečnosti, který náleží církvi, její nezlomná věrnost Kristu a světu. Dar statečnosti je zárukou Ducha, že ať už přijdou jakékoli zkoušky, Kristus a jeho církev lidstvo neopustí ani se z pohodlnosti nestáhne z velkého dramatu lidských dějin. Toto není nějaká institucionální iluze, starý trik naučený od zaniklých říší, které věřily ve svou vlastní nesmrtelnost. Součástí daru statečnosti je podceňovaná milost čekání. Schopnost čekat – nejen vydržet – je trpělivá, důvěřivá bdělost ve víře, je to připravenost na nové možnosti milosti. Není to jen čekání na Boha, ale i v Bohu. Je to schopnost bdít, jež odmítá vzdát se naděje nebo nechat dějiny upadnout do osudového zoufalství. Je pochopitelné ztratit víru v lidstvo, čelíme-li dějinám a nesčetným hrůzným činům, které jsme schopni si vzájemně páchat. Ale dar odvahy znamená, že si nikdy nezoufáme nad Boží milostí. Statečnost je milost setrvat v očekávání a naději, udržovat plamen světla víry, nenechat se odradit ve snaze o porozumění a péči,

Dar statečnosti, který dává nezaslouženě Boží Duch, nás může proměnit, musíme mu však dát průchod (Foto archiv)

s odvahou pozvednout prorocký hlas k projevům spravedlnosti a soucitu, hlásat Boží milosrdenství před davem, který křičí po pomstě a krvi. Statečnost je život Božího království, které je již přítomné v síle.

Nyní můžeme začít chápat, že tento dar Ducha je něco, co je vlastní samému Bohu. Je to stále se nám nabízející Boží stálost a věrnost. A tento dar se v nás stává písní Ducha, velkou písní důvěry a statečnosti: „Kdo v úkrytu

Nejvyššího bydlí, přečká noc ve stínu Všemocného. Říkám o Hospodinu: ‚Mé útočiště, má pevná tvrz je můj Bůh, v nějž doufám.‘ Vysvobodí tě z osidla lovce, ze zhoubného moru. Přikryje tě svými perutěmi, pod jeho křídly máš útočiště; pavézou a krytem je ti jeho věrnost (Ž 91,1–4).“

James Hanvey SJ

Převzato z webu Thinking faith

Přeložil Jan Regner SJ

Ignác a charisma ženy

Jezuité na rozdíl od většiny starých řádů nemají ženskou větev. Neznamená to však, že by ignaciánský duch byl čistě mužskou záležitostí. Svatý Ignác sám inspiroval mnoho žen a dnes se několik ženských společenství otevřeně hlásí k jeho spiritualitě.

Proč Ignác z Loyoly odmítl založit ženskou větev jezuitského řádu? Podle historiků je třeba hledat důvody na prvním místě v dějinných okolnostech. Baskický mystik nepotkal takovou spřízněnou duši, jakou našel Benedikt ve své sestře Scholastice či František z Assisi ve svaté Kláře. Přitom se zdá, že této možnosti nebyl jezuitský řád na začátku uzavřen. Ještě za Ignácova života se postupně čtyři ženy rozhodly žít podle Konstitucí Tovaryšstva Ježíšova, složily sliby a byly ochotny přijmout poslání. Co vedlo k tomu, že nakonec neutvořily ženskou větev jezuitského řádu?

Jezuité se od počátku profilovali jako velmi „mobilní“ kněžská skupina. Pro svoje společenství odmítli princip *stabilitas loci* obvyklý u starých mnišských řádů – svůj způsob života zcela podřídili apoštolátu a misijnímu poslání ve světě. Mniši zpravidla neopouštěli hradby kláštera a prožili v něm celý svůj život. Ani žebравé řády nekladly tak velký důraz na pohyblivost svých členů, a i když se františkáni či dominikáni vydávali do

vzdálených zámořských misí, jejich ženské větve měly kontemplativní zaměření.

Ignácovy důvody

Vize Ignáce a jeho druhů byla tedy ve své době i pro mužský řád velmi odvážná a nebylo snadné ji prosadit. Jejich *modus vivendi* a *modus procedendi* se totiž značně rozcházel se zažitými představami tehdejší církve. Tovaryšstvo kladlo velký důraz nejen na vzdělání a duchovní formaci, ale také na disponibilitu svých členů – ochotu vydat se bez odkladu kamkoli, kde byla naděje na větší užitek ve službě Bohu a lidem. Takový požadavek by byl ovšem u žen v tehdejší době těžko splnitelný a vystavoval by je příliš velkému nebezpečí. Opuštěná místa a lesy se hemžily bandity, obzvláště bezpečné nebyly ani hostince, v zemích vládly válečné nepokoje.

Ignác po zkušenostech s duchovním doprovázením zasvěcených žen nechtěl také řád vázat trvalou odpovědností za podobné vedení, aby zachoval pro kněze disponibilitu ve

službě. Nepřál si proto, aby byli jezuité zodpovědní za vedení členek ženské větve, jak to bylo zvykem u starších řádů. To by od jezuitů vyžadovalo, aby zůstávali delší dobu na jednom místě, a limitovalo by je to v přijetí dalších misí. Ostatně, ze stejného důvodu si Ignác nepřál, aby jezuité přijímali významné úřady v církvi.

Odborník na ignaciánskou spiritualitu Barton T. Geger SJ v tomto kontextu také připomíná, že Ignác byl velmi citlivý na dobrou pověst řádu. Tím, že odmítl ženskou větev, minimalizoval příležitosti k obvinění ze sexuálního obtěžování či zneužití. Sám zakusil, jak pověsti o jeho příliš blízkých vztazích se ženami brzdily jeho službu. Různým křivým obviněním z nemorálního chování čelili i někteří první společníci a papežský

souhlas s novým řádem byl málem zmařen, když zhrzený mladík Miguel Landívar, kterého řád odmítl přijmout, pak Ignáce a jeho společníky křivě obvinil ze sexuální nezábrany jednání.

Případ Isabely Roserové

Přesto Ignác dával mnoha ženám exercicie, duchovně je vedl, povzbuzoval je ke službě v církvi, k charitativní činnosti a spolupracoval s nimi. Některé z nich pak na oplátku financovaly jeho cesty a studia. Mezi nejznámější z nich patřila Isabela Roserová, manželka obchodníka s látkami, kterou Ignác potkal asi rok po svém obrácení. Podpořila finančně jeho pouť do Jeruzaléma a později jeho studia v Barceloně. Zůstala s ním v kontaktu i později, posílala

Anketa

Co pro mě znamená spolupracovat s jezuity?

*Gloria
Braunsteinerová,
profesorka
systematické
teologie*

Bývalý samostatný Teologický institut svatého Aloise v Bratislavě se v devadesátých letech připojil k Trnavské univerzitě, která má jezuitskou tradici, založenou maďarským biskupem Péterem Pázmányem SJ v tehdejší Uhersku. Děkany teologické fakulty jsou stále jezuité, mezi učiteli máme několik jezuitů. Pracuji v oblasti systematické teologie, v níž k velkým myslitelům patří takové osobnosti, jako jsou Rahner, Balthasar, Kehl. Obohacují můj teologický obzor! Tím spíše, že jsem studovala v Německu a mám blízko nejen k jejich teologii, ale také k ignaciánské spiritualitě. Teologická reflexe v duchu hledání stále krásnějšího Boha (*magis*) je nutná na pozadí dnešní konzumní mentality, aby evangelium opět zazářilo v plném světle prostřednictvím ducha rozlišování.

mu peněžní dary a také získala několik dalších šlechticů do kruhu jeho přátel.

Když v roce 1541, tedy pouhý rok po založení Tovaryšstva Ježíšova, zemřel Isabele manžel, rozhodla se vydat do Říma a založit společenství žen, které by slíbily poslušnost do Ignácových rukou. Světec z Loyoly ji v dopisech od tohoto úmyslu zrazoval, ona se však přesto – i díky podpoře dvou jezuitů – vydala za ním do Věčného města, aby mu přednesla své přání osobně. Ignác trval na svém. Isabela se však nechtěla vzdát a napsala dopis papeži Pavlu III. s prosbou, aby

Ignáci nařídil pod poslušností přijmout její sliby a sliby její služebné Franciscy Cruyllasové. Papež jí vyhověl a 25. prosince 1544 obě ženy, ke kterým se přidala Lucrezie di Brandine, složily před Ignácem jednoduché sliby. Isabela darovala zbytek svého majetku řádu a všechny tři ženy se přestěhovaly do římského Domu svatě Marty, který jezuité založili.

Mnozí byli z tohoto vývoje nadšeni. Ale pokud byla nějaká naděje, že by Ignác v této věci změnil názor, Isabela pro to udělala velmi málo. Podle dobových svědectví vyžadovala téměř každý den rozhovory s Ignácem.

Anketa

Spolupráce s otci jezuitu je pro mne krok Boží prozřetelnosti v mém životě. Studium na Papežském východním institutu v Římě a tamní kontakty s českými jezuitu mě v letech 1996–1997 přivedly do Centra Aletti v Olomouci. Tato zkušenost byla pro mě nenahraditelná po návratu domů, do belgické komunity. I když jsem vnímala hranice své znalosti češtiny, vnímala jsem, že jsem do Centra Aletti vnitřně začleněna. Jako žena a členka laického společenství jsem za to byla vděčná.

V Belgii (konkrétně ve Flandrech) jsem se seznámila s ignaciánským charismatem duchovního doprovázení. Pod vedením otce Guye Borremana SJ jsem objevila plodnost osobního doprovázení a praxi komunitního rozlišování (tým převážně laiků, kteří se angažovali při duchovním vedení druhých během duchovních obnov). Naučila jsem se rozpoznávat působení Ducha v různých životních rolích řeholníků i laiků, mužů i žen, v každém životním příběhu. Právě to mi pomáhá cítit se solidární s bližním. Co jsem se naučila? Jsem chudá, potřebná Boha. Tak nahlížím každého člověka.

*sr. Diana Ketsová,
řeholnice*

Když byl nemocný, trvala na tom, že o něj bude pečovat, a ostatní k němu nepouštěla. Kromě toho se chovala povýšeně k ostatním jezuitům, vyžadovala nejlepší jezuitské duchovní vůdce a utrácela řádové peníze, aniž by se předtím s Ignácem poradila. Jeden nešťastný jezuitský bratr byl pověřen, aby byl jejím sluhou, staral se o jejího koně a uklízel její příbytek. Nakonec se musel Ignác s Isabelou rozloučit. Isabela, Francisca i Lucrezie pak vstoupily do klášterů v Barceloně a Neapoli. Isabela později napsala Ignácovi dojemný dopis, v němž ho požádala o odpuštění za potíže, které

mu způsobila. Zemřela v roce 1554, tedy o dva roky dříve než Ignác.

Jezuitka Jana

Jedinou ženou, která zemřela jako členka jezuitského řádu, byla nakonec jen Jana Rakouská (Juana de Austria). Narodila se na královském dvoře v Madridu jako nejmladší dcera španělského krále a císaře Karla I. a Isabely Portugalské. Byla sestrou krále Filipa II., španělskou infantkou, portugalskou princeznou a ve svých 19 letech se dokonce stala španělskou regentkou, když se její bratr Filip přestěhoval do Anglie, aby se oženil

Anketa

*Justina Šustková,
farní asistentka*

Ve farnosti spravované jezuitu jsem našla svůj duchovní domov. Jsem za to moc ráda, protože je pro mě místem, na kterém se cítím přijatá a vím, že jsou zde upřímně přijati také všichni ostatní. Vnímám, že jsme si zde všichni rovni, a to nejen formálně, ale i ve skutečnosti.

Pokládám naši farnost jako progresivní a otevřené prostředí, které mě ujišťuje o tom, že církev stále je a bude společenstvím, jehož součástí stojí za to být. Vlastně mě zapojení v akademické farnosti asi zachránilo ve chvíli, kdy jsem se blížila rozpoložení, ve kterém bych aktivní zapojení v církvi asi na nějakou dobu úplně vzdala. Jsem za to opravdu vděčná.

Naše farnost je pro mě dále místem, kde vnímám, že mi někdo skutečně naslouchá, kde jsou brány vážně mé názory a úhel pohledu a kde mám prostor se angažovat více, než jen plněním "shora" zadaných úkolů. Ignaciánská spiritualita je mi blízká a mnohokrát jsem z ní načerpala ve chvílích svých osobních duchovních bojů, ale i radostí.

s Marií Tudorovou. Na španělském dvoře byl tehdy jejím duchovním vůdcem František Borgia SJ a dvorním kazatelem Antonio Araoz SJ. Ignaciánská spiritualita ji natolik zaujala, že se krátce poté, co převzala vládu ve Španělsku, zmíněným jezuitům svěřila o svém přání vstoupit do Tovaryšstva.

Otcové Borgia a Araoz souhlasili a ani Ignác nebyl proti. Ostatně dobře si uvědomoval, jak dalece potřebuje rád její podporu, pokud chce ve Španělsku přežít, a proto ji nemohl úplně odmítnout. Ale situace byla absurdní, protože vzhledem k politické odpovědnosti Jany Rakouské bylo nemožné, aby nějakým konkrétním způsobem mohla dostat slibům chudoby nebo poslušnosti. Navíc by musela být osvobozena od slibu čistoty v případě, že by ji rodina přinutila k manželství v rámci tehdejší dynastické sňatkové politiky.

V korespondenci ohledně této záležitosti figurovala regentka pod pseudonymem Mateo Sánchez, aby svůj záměr zatajila před otcem a bratrem. Po poradě se spolubratry se Ignác v říjnu 1554 rozhodl, že jí umožní složit jednoduché věčné sliby, které skládají jezuitští scholastici na konci noviciátu. Znamenalo to, že Jana byla před Bohem vázána sliby na celý život, ale Ignác ji mohl od nich kdykoli osvobodit.

Juana se rozhodla žít na španělském dvoře velmi skromně a byla oddaná náboženské praxi. Podporovala

jezuitské koleje v Římě a Valladolidu, dohlížela na projekty pro chudé a na reformu klášterů. Sehrála také důležitou roli při obhajobě Tovaryšstva před kritiky. Objevily se ovšem i potíže. Například když Ignác chtěl poslat její oblíbené jezuitu Borgiu a Araoze jinam, nařídila jim, aby zůstali u dvora, a pak v podstatě jen Ignáce informovala, že je nemůže propustit.

Když se její bratr vrátil do Španělska, Jana se stáhla z politického života, nadále žila asketicky a založila několik ženských řeholních komunit. S Borgiou zůstala v kontaktu i poté, co se stal třetím generálním představeným jezuitského řádu. Zemřela v roce 1573 v pouhých 38 letech.

Ženy a ignaciánská spiritualita

Přestože nebyla založena ženská větve jezuitského řádu, ignaciánská spiritualita oslovila mnoho žen a díky tomu dnes Ignácův duch žije v mnoha ženských kongregacích. K nejznámějším z nich patří školský řád Sester z Loreta známých jako Anglické panny (oficiální název dnes zní *Congregatio Jesu*). Založila je Marie Wardová (1585–1645). Na začátku 17. století odešla Marie spolu se skupinou mladých žen do Flander, kde v roce 1609 založily nové společenství, které se hlásilo ke spiritualitě jezuitského řádu.

Za zmínku stojí i společenství Sester Nejsvětějšího Srdce Ježíšova (*Dames du Sacré-Coeur*), které vzniklo v roce 1800, jen několik let po zrušení

Legenda vypráví, že první slovo, které Marie Wardová jako dítě vyslovila, bylo jméno „Ježíš“ (Repro archiv)

jezuitského řádu. Madeleine-Sophie Baratová (1779–1865) komunitu založila pro vzdělávání mladých dívek. K ignaciánské spiritualitě se dostala především díky svému bratrovi jezuitovi a díky P. Josefu Varinovi SJ, který ji v Paříži duchovně doprovázel. Rok po znovuoobnovení jezuitského řádu byly schváleny stanovy této kongregace, které napsala ve spolupráci se zmíněným jezuitou Varinem. Byla pak zvolena na doživotí generální představenou.

V Česku také působí Společnost sester Ježíšových, která vznikla v rakouském Klagenfurtu v roce 1981 a hlásí se k duchovnímu odkazu Ignáce z Loyoly a jeho spirituality. Sestry inspiroval český jezuita P. Robert Kunert SJ (1933–2019), který tehdy

v Rakousku působil a několika dívkám dával duchovní cvičení. Nakonec vyhověl jejich žádosti a vypracoval pro ně první pravidla, která se později stala základem jejich Stanov. Po roce 1990 se tato společnost rozšířila i do Čech a dnes má zde už několik desítek členek. V roce 2001 splnila všechny požadavky, aby mohla být církví plně uznána jako institut zasvěceného života. Po schválení Apoštolským stolcem v Římě mohl olomoucký arcibiskup Jan Graubner vystavit dekret, v němž stvrzuje Společnost sester Ježíšových jako institut zasvěceného života – řeholní společnost diecézního práva. Stalo se tak 19. května 2002, na slavnost Soslání Ducha svatého.

Jan Regner SJ

Duchovní život a cesta k Bohu

Řeholnice Alena Rousová ze Společnosti sester Ježíšových se stala před více než čtyřmi lety důležitou spolupracovnicí na kurii české jezuitské provincie.

Působí jako sekretářka, překládá a píše zprávy, publikuje články na webových stránkách a ve vnitrořádkových tiskovinách. V následujícím rozhovoru jsme se jí zeptali na její vztah ke sv. Ignácovi a jeho spiritualitě.

Sestro Aleno, mohla byste čtenářům představit svou cestu víry?

Narodila jsem se na vesnici do klasicky katolické rodiny. Osobní večerní modlitba byla běžná, nedělní mše svatá zcela samozřejmá. Asi pod vlivem přípravy na první svaté přijímání k tomu přibýlo večerní zpytování svědomí. Ke svátosti smíření jsem přistupovala kolem prvního pátku v měsíci. Když mně bylo snad třináct let, přišel do farnosti nový kněz, mladý salesián. Začal shromažďovat mládež, dávat jí duchovní impulzy, připravovat k biřmování, leccos pro ni organizovat. Ale i ostatní generace farnosti jaksi oživily, získaly zájem o život s Bohem. Snad v té době se u nás doma začala praktikovat společná modlitba, i když ne obou rodičů a všech čtyř dětí. Angažovala jsem se ve farnosti – dělala jsem nástěnky, zpívala žalmy. Další významný posun nastal, když jsem se na střední škole seznámila s jiným knězem, který skupinu lidí kolem sebe vedl k apoštolátu, zájmu o misie, ke studiu náboženské literatury. Záměrně používám slovo studium, protože mnohem více než o podněty pro duchovní život šlo o znalosti dogmatiky, morálky, biblistiky. Intenzivní bylo vedení prostřednictvím časté svátosti smíření.

Co vás přivedlo do řeholní společnosti a jak jste se s ní seznámila?

Myšlenka na řeholní život mě samotnou nenapadla. Ale když se mě již zmiňovaný kněz zeptal, zda bych chtěla být sestřičkou, bylo mně to jasné, i když souhlasnou odpověď jsem dala až tehdy, když po čase tato otázka zazněla podruhé. Studovala jsem tehdy v Praze a na nástěnce v pražském kostele svatého Ignáce jsem našla pozvánku na exercicie pro dívky, které hledají či aspoň nevyklučují duchovní povolání. Přihlásila jsem se na ně. Exercicie dával náš zakladatel P. Robert Kunert SJ a některé naše sestry mu pomáhaly. Po skončení mě sestry pozvaly na návštěvu do Moravské Huzové, kde bydlely. Výsledkem bylo, že jsem se nejen upevnila v duchovním povolání, ale nadto

jsem zjistila, do které řeholní společnosti mám vstoupit. Po dokončení studií mě sestry přijaly do noviciátu.

Čím vás zaujal a stále inspiruje Ignác z Loyoly?

Nevzpomínám si, kdy jsem zaregistrovala svatého Ignáce poprvé. Ale byl to můj starší bratr, který přede mnou nadšeně mluvil o jezuitěch. Měla jsem bratra velmi ráda, takže jsem jaksi automaticky přebírala jeho názory. A Ignáce od Tovaryšstva dost dobře oddělit nelze. Asi první vjem byl, že Ignác je ten, který se pro víru v Boha v lidských srdcích horlivě namáhá.

Už jako novicka jsem objevovala další přitažlivé charakteristiky. Vynalézavý zápas o dobro. Hluboké rozpoznávání špatného, dobrého a ještě lepšího. Pravidla, jak volit mezi vícero věcmi, aby nepřevládly špatné přirozené sklony. Velmi obdivuji, jak se Ignác z vlastní zkušenosti naučil rozlišovat duchy, protože objevit nějakou cestu či metodu sám je mnohem náročnější, než převzít ji od druhých, popř. zdokonalit. A pak ta prozřetelnost, že své zkušenosti sepsal, takže je máme autenticky zaznamenané. Nevadí, že knížka Duchovních cvičení odráží situaci 16. století, protože její jádro lze dobře poznat a je stále platné. Klasicky metody zlého ducha jsou stále tytéž, tak abychom mu pořád hloupě „nesedali na lep“. Ignác nás učí nejen odmítat vnucující se pokušení, ale přemáhat je opačnou ctností. Navenek jsou to sotva pozorovatelné maličkosti, ale uvnitř hrdinství a důležitá vítězství na cestě ke Kristu.

Je ještě něco dalšího, co vás na Ignácovi zaujalo?

Ignác se nebál přijít s novými prvky řeholního života, ovšem ne aby byl něčím zajímavý, ale aby členové řádu mohli snadněji pracovat pro dosažení cíle. Zde mohu zmínit to, že i v naší řeholní společnosti nemáme kromě svátečních dnů společnou modlitbu breviáře, aby nám to nebránilo v práci a službě. Opakova-

Společnost sester se zapojila i do Celostátního setkání mládeže v roce 2017 (Foto archiv SSS)

ně jsem si uvědomovala vděčnost, že nemáme jednotný řeholní oděv, protože můžeme svobodněji komunikovat s lidmi, kteří by se hábitu „zalekli“. Ignác měl odvahu používat moderní prostředky i vystupovat s patřičnou autoritou, ovšem zase jen natolik, nakolik pomáhaly pro dosažení cíle. Na druhou stranu vedl rád k radikální chudobě a pokoře, vzdělání teologové se věnovali i dětem a prostým lidem. Určitou analogií je, že my sestry nepřijímáme vedoucí místa a v duchu osobního charismatu našeho zakladatele se učíme se zájmem věnovat obyčejným „malým“ lidem.

Další obdivuhodný důsledek Ignácovy zacílenosti na Krista vidím v jeho dostupnosti. Prospěch Božího království volá jinam, tak tam jdeme. Když pozoruji, jak se někdy personálně přeskládají naše komunity, protože Bůh prostřednictvím církve volá jinam, je v tom něco radostného, i když to hodně stojí. Ignácova myšlenka, že máme „hledat a nacházet Boha ve všech věcech“, je veliký ideál, je to „vysoká laťka“; neodvážila bych se říci, že už jsem si to osvojila. Vidět Boha ve všech lidech i ve všem ostatním, nic od něho není oddělené, takže celý svět je pak zdrojem kontemplace Boha. S takovým přístupem souvisí další ignaciánský ideál – rozjímavý život v činnosti.

Co pro vás znamená ignaciánská spiritualita a co může přinést dnešnímu člověku?

Ignaciánská spiritualita je pro mě cestou, jak jít k Bohu; je to způsob, který mně odpovídá. Když jsem četla nedávný rozhovor s generálním představeným Tovaryšstva Ježíšova P. Arturem Sosou, překvapila mě myšlenka, že když svatý Ignác napsal exerciční knížku, byl ještě laikem. Není tedy výlučně pro řeholníky či kněze, ale pro všechny. Sám Ignác vysvětluje, že duchovní cvičení v plném rozsahu čtyř týdnů se mají dávat těm, kdo se chtějí pro Boha více vyznamenat; ostatním postačí rozjímání prvního týdne. Z médií i osobní komunikace mohou pozorovat, jak jsou exercicie žádané jako prostředek přiblížení k Bohu, jako návod na rozpoznání, jakým duchem se co nese. Na první neděli adventní 2021 napsal olomoucký arcibiskup Jan Graubner svým diecézanům dopis, ve kterém rodiny krok za krokem učí, jak mají postupovat při rozhodování o společných záležitostech. Nemohla jsem v tom nevidět ignaciánské rozlišování. Ignác inspiruje k podnikavosti, zkoušení nových cest, ale i k hluboké modlitbě, která člověka proměňuje. Spojuje v sobě velmi hluboký osobní vztah ke Kristu s velikou úctou a vznešeným chápáním Boha. Možnost duchovního vedení či doprovázení na cestě ke Kristu je k nezaplacení.

Je podle vás nějaký zásadní rozdíl mezi tím, jak tuto duchovnost žije muž a jak žena?

Myslím si, že zásadní rozdíl by být neměl. Principy zůstávají stejné. Ale samozřejmě spiritualitu každý uchopí podle toho, kým je: mužem, ženou, knězem, řeholní osobou, člověkem v rodině či svobodným atd. I evangelium, nad které není nic vzácnějšího, žije každý podle svého stavu, poznání a možností. S vděčným úžasem si uvědomuji, jak dostává prostor, v mezích jednotné linie, dokonce individualita každého jedince. Jsme prostě stvořeni jako originály.

V Praze se nyní podílíte na jezuitském webu a na redakčních úpravách interního řádového zpravodaje Nuntii. Čím vás tato práce obohacuje?

Měla jsem Tovaryšstvo ráda už dávno, ale po čtyřech letech práce pro ně je tento vztah hlubší. Když pracuji s texty z generální kurie jezuitů nebo z jejich evropského centra, rozšiřuje se mně obzor na celý svět. Ta pestrá škála jejich děl, hledání nejlepší cesty, úspěchy i řešení problémů, noví světci, dokonce mučedníci... Před necelým půlrokem jsem si potřebovala pojmenovat, proč mě ta práce těší. Formulovala jsem to tak, že mohu lidem ukazovat, jak je Tovaryšstvo krásné. Navíc mně to dává čas od času příležitost nějak zviditelnit řeholní povolání, což je mou radostí a k nám sestřám to bytostně patří.

Práce na řádovém zpravodaji mě spojuje se zcela konkrétními osobami, z nichž většinu znám nebo jsem aspoň viděla. Někdy mně to přináší zcela konkrétní impulzy pro duchovní nebo praktický život. Navíc naše komunita sídlí v jezuitském domě v Praze, takže osobní kontakt s otci je denní a mohu mnoho odezírat z běžného života. Mám před očima konkrétní příklady trpělivosti, respektu k druhým, vděčnosti, praktičnosti, pokoje, když kolem převládají emoce, přátelského slova, humoru, štědrosti a mohla bych pokračovat ještě dál.

Připravil Jan Regner SJ

Sr. Alena Rousová SSJ (*1972) se narodila v Třebíči, dětství prožila v nedalekém Tasově. Po studiu na Vysoké škole ekonomické v Praze vstoupila roku 1995 do Společnosti sester Ježíšových. Roku 1997 dokončila dálkové studium křesťanské výchovy na Cyrilometodějské teologické fakultě v Olomouci. Od roku 1997 pracovala jako sekretářka ekonoma Arcibiskupství olomouckého, poté na majetkové správě. Od roku 2003 byla pastorační asistentkou nejprve na Katechetickém centru Biskupství královéhradeckého, potom v katedrální farnosti v Hradci Králové. V průběhu těchto zaměstnání dvacet let vyučovala náboženství. Od roku 2017 pracuje na provincialátě Tovaryšstva Ježíšova v Praze.

Doprovázení ženou v ignaciánském duchu

Teoložka Mireia Ryšková se již mnoho let věnuje duchovnímu doprovázení při exerciciích podle sv. Ignáce. V následujícím článku píše o své zkušenosti s doprovázením žen a o svém pohledu na „ženskou spiritualitu“.

Psát o doprovázení žen ženou v ignaciánském duchu je poněkud nesnadný úkol. Ta nesnadnost plyne především ze samé povahy ignaciánské spirituality, ale i z mého postoje k tzv. ženské spiritualitě, resp. k tomu, co si kdo pod tím představuje. Aniž bych chtěla zpochybňovat rozdíly mezi ženami a muži po stránce biologické (do níž patří samozřejmě i sexualita) či psychické, které mají nepochybně odraz i ve spiritualitě, musím připustit, že v současné době zažíváme relativizaci tradičních tzv. genderových rolí v západní civilizaci, což má na spiritualitu obou pohlaví možná větší dopad než danosti psychofyzického ustrojení ženy a muže. Pokud se při doprovázení žen setkávám s problémy v oblasti náboženského života danými tím, že jsou ženy, pak jsou působeny především genderovými stereotypy v rámci církve a jejího vlivu na výchovu. To je i moje osobní zkušenost, kterou jsem se musela naučit zpracovávat, abych v církvi jako aktivní člověk mohla zůstat.

Posun v roli žen

Na téma rozdílnosti muže a ženy toho bylo napsáno již tolik, že není třeba přidávat další řádky. Když však Gertruda von Le Fort psala svou Věčnou ženu, tak se snad v dobré víře pokusila vytvořit jakýsi mýtus ženy – do jisté míry glorifikaci ženy – v němž se většina dnešních žen v západní kultuře těžko najde. Takto pojatou ženskou spiritualitu nejsem s to, minimálně pro sebe, akceptovat.

Stále nicméně platí, že ženy v církevním prostoru nemají ještě dostatek prostoru pro rozvinutí svých darů (byť se situace oproti minulosti výrazně posunula) a že jsou stále cpány do stereotypů, ačkoliv ve společnosti se situace radikálně proměňuje. Muži dnes údajně prožívají krizi své identity, a musí proto znovu objevovat svou mužskou spiritualitu, protože mnoho míst v životě společnosti, jež jim byla tradičně vyhrazena, dnes obsazují ženy. V náboženské oblasti (v našem prostoru tedy zejména v katolické církvi) je ovšem situace

Ženy v církvi nemají dostatek prostoru pro rozvinutí svých darů (Foto Paulínky)

značně paradoxní, protože většinu tzv. praktikujících katolíků tvoří ženy, ale vedení mají v ruce muži, a to ještě ve speciálním postavení. Tato situace se sice mění, alespoň v tom smyslu, že na duchovním doprovázení se dnes podílejí i ženy, ale u nás pomalu ve srovnání např. se situací v německy či anglicky mluvících západních zemích. Zaujalo mne v tomto ohledu například, že když jsem se dívala na program exercicií na Svaté Hoře, tak tam v přehledu asi 20–30 nabídek nebyla žádná žena v roli toho, kdo exercicie dává.

Rozvolnění genderových rolí má nepochybně svůj dopad i na duchovní

život žen i mužů, protože se určitým způsobem posunují jejich priority i postoje ke skutečnosti a angažovanosti v ní, tedy se nutně objevuje v tématech, o nichž se v individuálních rozhovorech mezi doprovázeným a doprovázejícím hovoří. Ignaciánská spiritualita je postavena na rozvíjení individuálního vztahu konkrétního člověka k Bohu skrze Ježíše Krista, na rozpoznávání jeho místa v Božím plánu spásy v dané chvíli (tady a teď), tak aby člověk mohl udělat či dělat zodpovědná rozhodnutí ve svém životě a byl schopen jim dostát. Jde tedy o hledání daného člověka (muže i ženy), v němž doprovázejí-

Docentka Ryšková
vyučuje na katedře
biblických věd
KTF UK
(Foto Vlasta Bičáková)

cí má skutečně pouze doprovázející a snad i trochu „ochrannou“ či zabezpečující roli emocionálně nezajatého „svědka“, někoho, kdo v zájmu dotyčného sleduje proces jeho rozhodování a zrání a nabízí mu pohled „zvnějšku“, opřený o zkušenosti a znalosti. Nikdy však nemůže za dotyčného člověka dělat jeho rozhodnutí ani určovat, co je tzv. Boží vůle pro něj v dané chvíli a situaci. To je stěžejní moment exercicií. Ten, kdo exercicie dává, nesmí vstoupit mezi Boha a doprovázeného a musí ustát „bez hnutí“ i zápas, který onen člověk (žena jako muž) vede (srov. Duchovní cvičení, pozn. 15).

Exercicie nemusejí být vůbec snadné a nejde v nich o emoce a prožitky pro ně samé, i když se s nimi pracuje. Role provázejícího je podpořit dotyčného či dotyčnou, aby šel dál, vydr-

žel a dospěl k rozhodnutí. V procesu duchovního zrání neexistují zkratky. To platí zcela obecně bez ohledu na pohlaví doprovázeného. Specifika situace daného člověka se přitom nutně objeví, ale jde o zcela individuální záležitost. Při doprovázení je z mé zkušenosti rozdíl mezi muži a ženami zpravidla v tom, že ženy mají o duchovní rozvoj své osoby větší zájem a mají více odvahy i větší potřebu sdílet to, co se v nich odehrává, než muži. Muži většinou mají více problémů vyjadřovat se o svém prožívání a procesech hledání a rozhodování, vůbec mluvit o svém vnitřním životě. Ale i toto je individuálně podmíněno. Možná jsou pak muži o něco víc než ženy připraveni či ochotni svá rozhodnutí z exercicií realizovat, udělat nějaký krok v životě. Ale ani tady nelze nijak generalizovat.

Důležitější je kompetence

Při doprovázení může žena mužům nabízet určitý jinak orientovaný pohled, ale stejně tak doprovázející muž ženě. Jsou ženy, které mají značnou nedůvěru k jiným ženám v roli doprovázejících a deklarují, že ženu by si za zpovědníka nevybraly. Jiné mají podobný vztah k mužům, ať už v roli doprovázejících nebo zpovědníků (tam si ovšem vybrat nemohou). Podobně to mohou vidět i muži (nedůvěra k ženám a jejich schopnostem tu může hrát svou roli). V tomto ohledu jsou v myslích některých lidí zakotveny určité stereotypy z minulosti. Avšak čím dále více lidí, kteří usilují o rozvoj svého duchovního života a obzoru, není při výběru doprovázejícího fixováno na nějaké pohlaví.

Když jsem ve Vídni absolvovala dvouapůlletý program (kurs) pro vedení ignaciánských exercicií, otázka rozdílu mezi muži a ženami jak v roli doprovázejících, tak doprovázených nebyla vůbec brána v úvahu. Považuji za smysluplné, když exercicie vedou muž a žena, aby si exercitanti mohli zvolit, protože v exerciciích jde o velmi niterné záležitosti, ale nevidím to jako nutnost. Ze své zkušenosti mohu říci, že většině účastníků to je do jisté míry jedno. Spíše jde o kompetenci daného doprovázejícího, eventuálně o jeho známost či pověst. Osobně jsem zažila doprovázení muži i ženami a pohlaví jako takové pro mne nehrálo podstatnou roli. Záleží především na tom, zda osoba dopro-

vázejícího otevírá prostor svobody, bezpečí a zodpovědnosti, protože jde přece o osobní vztah doprovázeného k Bohu a o snahu o uspořádání života v Boží přítomnosti, nikoliv o vztah k osobě excitátora nebo exercitátorky.

O ženách se běžně říká, že jsou emocionálnější než muži a jsou zaměřeny více na mezilidské vztahy (zejména rodinu) než na práci a kariéru. To je stále do značné míry pravda, ale i v tomto ohledu dochází k lecjakým posunům, které jsou výrazně podmíněny věkem a postavením dotyčné osoby. Jsou ženy, které řeší primárně duchovní otázky spojené se studiem, zaměstnáním, vztahy na pracovišti, s kariérou, stejně jako jsou muži, kteří spirituální dimenzi života spojují především se vztahy k rodině, ke své ženě, k dětem, k přátelům. V praxi však zakouším, že ve vztazích žen a mužů v souvislosti s posuny v tradičních rolích se ženy (často právě střední generace) cítí nedostatečně brány vážně svými partnery, neuspokojovány ve svých emocionálních potřebách a v dostatečném uznání a že krize manželství mají tendenci řešit především ony, zatímco jejich partneři k tomu mají laxní nebo negativní vztah. Představa, že žena je tu pro muže, ale nikoliv recipročně i muž pro ženu, je stále přítomná v myslích některých (katolických) křesťanů. To jsou pro ženy náročné situace, zejména pokud se je snaží řešit i s ohledem na svůj vztah k Bohu. Rozpor mezi

společenským postavením a náboženskými stereotypy, zakotvenými v patriarchálním modelu světa, je pro ně těžko řešitelný a i pro doprovázení velmi obtížný k překonání.

Má jít o změnu života

Pro mne je při doprovázení druhých spíše problémem to, aby exercicie a duchovní doprovázení nebyly jen zajímavou sebestřednou epizodou doprovázených, jakýmsi duchovním gurmánstvím, aby vedly tyto činnosti k nějakým posunům v jejich životě. I když hrají emoce při exerciciích i v životě člověka ve vztahu k Bohu v Trojici důležitou roli, tak aby při nich nezůstávalo, aby člověk nezůstal v jejich „vychutnávání“, čemuž současná doba silně nahrává, nýbrž je skutečně reflektoval a své poznání převedl do své životní praxe.

V ignaciánských duchovních cvičeních, právě protože jsou ve své původní podobě zaměřena individuálně, vidím velký potenciál pro obrodu a prohloubení duchovního života v současnosti. Existuje téměř nepřeborná nabídka všelijakých vzdělávacích, formačních, meditačních a dalších kursů zaměřených na rozvoj člověka, jež mohou člověku skutečně pomoci v jeho osobnostním růstu, avšak žádný z nich nestaví člověka před Boha s takovou naléhavostí jako právě skutečné ignaciánské exercicie, při nichž nemá člověk „kam utéct“, kam se schovat. Závěry,

k nimž člověk při exerciciích dospěl, by měly být implementovány do života, jinak se duchovní cvičení míjí svým cílem, a pokud člověk duchovní cvičení opakuje, pak by v nich neměla chybět reflexe, co se od minula změnilo. Když slyším, že někdo absolvuje několikero duchovních cvičení za rok (byť různého typu), tak se ptám, jak je to možné a k čemu to slouží. Podobně to vnímám i s velmi častou svátostí smíření. Nestávají se pak tyto závažné skutečnosti jen rutinou, uspokojením sebe sama? Myslím, že nastává čas, kdy je třeba těmto aktům vrátit jejich původní smysl, jejich zásadní význam, aby i duchovní doprovázení bylo přínosem na cestě do Boží blízkosti. Možná tedy méně často, zato intenzivněji.

Druhým velkým problémem, který u nás ve spojení s exerciciemi vnímám, je omezená dostupnost ignaciánských duchovních cvičení a malá znalost jejich podstaty, protože v našem prostoru stále převládá představa duchovních cvičení jako přednášek na spirituální témata, eventuálně debat nad nimi, a přijaté svátosti smíření. To má jistě svou hodnotu, ale nenutí člověka, aby stál před Bohem ve své obnaženosti a zároveň ve svobodě k rozhodnutí. K tomu samozřejmě patří i časová a finanční náročnost exercicií, které si tak mohou dovolit jen někteří. Považuji tuto situaci za velkou výzvu k práci na její změně.

Mireia Ryšková

Usilovat o čistotu srdce

Před vstupem k jezuitům pracoval jako vyšetřovatel u kriminální policie. Má za sebou ale i studium archeologie. Považuje se za praktického člověka a zároveň nyní dokončuje licenciát ze spirituální teologie. Petr Hruška je dalším z novokněží, kterého vám chceme představit.

Před lety ses našim čtenářům představil v rozhovoru, který jsme s tebou udělali po skončení noviciátu. Přesto, mohl by ses čtenářům připomenout? Odkud pocházíš a jaké byly tvé životní kroky, než jsi vstoupil k jezuitům?

Pocházím z vesnice, která je poblíž Valašského Meziříčí a jmenuje se Příluky. Bezprostředně předtím, než jsem vstoupil do Tovaryšstva, jsem pracoval u Policie ČR v Praze. A Praha byla také místo, kde jsem poznal jezuitu, respektive některé členy pražské komunity.

Co tě přivedlo k rozhodnutí vstoupit do jezuitského řádu? A jak to vidíš dnes?

Na začátku mého řeholního povolání byla touha žít v přátelství s Kristem. Jezuité, které jsem tehdy poznal v Praze, jejich způsob života, osobnost sv. Ignáce a Duchovní cvičení mě oslovili natolik, že jsem se rozhodl, že právě Tovaryšstvo a kněžství by mělo být mou cestou, jak tuto touhu naplnit. Teprve později jsem si uvědomil, že něco podobného bylo už před staletími zformulováno v tzv. Formuli institutu Tovaryšstva Ježíšova, a mělo by tedy být blízké každému jezuitovi. Píše se zde: „Ať se (každý jezuita) snaží mít po celý život před očima nejprve Boha a potom řád tohoto svého způsobu života, který je jakousi cestou k Němu.“

Co tě oslovuje na dnešním způsobu jezuitského života a na jeho apoštolském působení?

V jednom z četných dopisů, které svatý Ignác během svého života napsal, se zabývá i apoštolským působením jezuitů uprostřed města. V dopise, který má co říct i dnes, se zmiňuje také o důležitosti duchovních rozhovorů. Možná tě to překvapí, ale já si myslím, že „obyčejný“ rozhovor, ať už při duchovním doprovázení nebo při svátosti smíření, je jeden z nejlepších způsobů jezuitského

apoštolátu. Snad právě proto mě po mém vysvěcení loni v létě tak obohatila možnost naslouchat druhým během svátosti smíření.

Studia filozofie jsi prožil v Německu v Mnichově, teologii jsi studoval v Římě v Itálii. Poznal jsi život církve v těchto rozdílných zemích Evropy. Je něco, čím tě tato rozdílná prostředí víry obohatila?

Možnost pobývat a studovat v cizině pro mě byla velikým darem a obohacením. Musím přiznat, že než jsem vstoupil do Tovaryšstva, bylo pro mě těžké si vůbec jen představit, že bych mohl delší dobu žít v cizině. Přece jen patřím ještě ke generaci, která prožila dětství v socialistickém Československu, a to, co je pro dnešní mladé lidi normální (cestovat a pobývat v zahraničí), pro mou generaci tak úplně samozřejmé není. Nicméně překročit hranice, ať už ty reálné nebo ty pomyslné, co si nosíme v sobě, patří k jezuitskému způsobu života.

Dodnes si pamatuji, jak jsme v Mnichově v naší komunitě poskytovali církevní azyl rodině afghánských uprchlíků. Nebo teď v Římě, kdy v mé mezinárodní komunitě jsou lidé prakticky z celého světa. Potkávání jiných lidí a kultur, to vše mě naučilo dívat se na ten náš někdy malý český svět trochu jinak a paradoxně mám tu naši zem vlastně teď i o to raději. Na první pohled se může zdát, že to s vírou nemá nic společného, ale já si myslím, že schopnost otevřít se a přijmout toho druhého, někdy i neznámého a jiného, je vlastně v samotném jádru křesťanství.

Mezi filozofií a teologií jsi byl dva roky na pastorační praxi (magisterce) v naší škole Nativity v Děčíně. Jaká byla tvá úloha a na co z těchto dvou let nejvíce vzpomínáš?

Na ty dva roky v Děčíně vzpomínám opravdu rád. Asi proto, že nejsem vyloženě studijní typ a studium si nijak zvlášť neužívám. Přesto je to nějaký životní paradox, že i když jsem se po maturitě zapřísahal, že do školy mě už nikdo nedostane, tak jsem stejně ještě před vstupem k policii studoval v Opavě archeologii. Potom další rok na policejní škole v Brně. A po vstupu do Tovaryšstva nejdelší část mé formace spočívala ve studiu, tři roky v Německu a teď už pátým rokem v Římě. Abys mi rozuměl, jsem za ta léta ve škole vděčný, ale stejně tak se těším i na změnu.

A asi proto jsem byl tak rád, že jsem se mohl po třech letech v Německu vrátit do Česka do normálního prostředí, do práce. Ve škole Nativity jsem pracoval jako školník a topič, a abych mohl být i s dětmi, udělal jsem si kurs na asistenta pedagoga. Nejvíce vzpomínám na všechny ty učitele a žáky ve škole a vůbec na celé to zvláště krásné prostředí severních Čech. Prostředí, které po válce jakoby ztratilo paměť a dodnes hledá svůj vztah k víře a křesťanství. Během

Novokněží Petr Hruška a Samuel Privara
v den svěcení na Velehradě
(Foto Tomáš Cigánek, *Člověk a víra*)

magisterky jsem se snažil lidem ukázat, že být křesťanem – věřícím je vlastně úplně normální věc a že je to něco, co náš život nesmírně obohatí. Myslím, že v prostředí s tak nízkou religiozitou, které je navíc často plné předsudků vůči víře, je to dobrý první krok. Dodnes se do Děčína rád vracím.

Prožíváme jubilejní rok, kdy si připomínáme obrácení sv. Ignáce. Je něco, co ti je z jeho spirituality obzvláště blízké?

Já jsem svým založením praktický člověk. Když se zvláště teď během svého studia seznamuji s různými druhy a směry křesťanské spirituality, zajímá mě především to, co je užitečné pro současného člověka, a tedy i pro mě. Proto mě oslovuje zvláště jistá praktičnost jezuitské spirituality. Svätý Ignác do svých Duchovních cvičení vtělil hlavně svou vlastní zkušenost, myslel si, že by mohla být užitečná i pro druhé. Není to nějaké pěkné povídání o Bohu, ale „práce“. Když jsem ještě před vstupem do Tovaryšstva absolvoval osmidenní ignaciánská duchovní cvičení, tak to pro mě byla dost nepříjemná zkušenost. Konfrontace s vlastními „stíny“ většinou už taková prostě bývá. Nicméně jsem také poznal, že to funguje, a když to funguje u mě, tak že to může fungovat i u druhých lidí. Ignác si také moc dobře uvědomoval, že jestliže chceme udělat svět o něco lepším místem pro život, musíme začít tím, že změníme sami sebe. I o tom jsou jeho Duchovní cvičení. Teolog Hugo Rahner mu v jedné ze svých knih připsal výrok, který by se dal přeložit asi ve smyslu, že se nemůžeme divit tomu, že se změní celý svět, jestliže se jednou změní i naše srdce. Myslím, že k tomu nás ignaciánská spiritualita může dovést.

Momentálně se věnuješ speciálnímu studiu ze spirituální teologie. Můžeš nám přiblížit, na čem pracuješ?

Jsem teď v posledním semestru. Nejvíc času mi zabírá psaní mé závěrečné práce, kterou bych měl odevzdat v květnu. Ve své práci se věnuji francouzskému jezuitovi Louisi Lallemantovi. Žil na počátku 17. století a věnoval se doprovázení jezuitů na tzv. třetí probaci. Třetí probace by se dala přiblížit jako třetí rok noviciátu, do kterého jezuita nastoupí nějaký čas po svých studiích. Jeho kniha *Duchovní učení* u nás vyšla v nakladatelství Refugium pod názvem *Spiritualita srdce*. A spiritualita, čistota srdce je i hlavní téma mé práce. Čistota srdce je pro Lallemanta tím nejrychlejším a nejlepším prostředkem k dosažení dokonalosti. Jeho duchovní učení krásným způsobem propojuje jezuitskou spiritualitu se spiritualitou egyptských mnichů a poustevníků, kteří v prvních staletích křesťanství usilovali o totéž. Slovy Lallemanta: aby v jejich srdci nebylo nic z toho, co je zacíleno proti Bohu a proti působení jeho milosti, ale neustálá touha po spojení s ním.

Knězem jsi již několik měsíců, ale zatím nejsi v plné pastorační službě. Jak vidíš poslání kněze v dnešní době a v dnešní společnosti?

Když sv. Ignác hledal svou životní cestu, chtěl především pomáhat druhým, „pomáhat duším“, jak to sám nazýval. Nakonec rozlišil, že toho dosáhne nejlépe tak, že se sám stane knězem. Přátelství s Kristem jde totiž ruku v ruce s láskou k druhým lidem a vůbec s láskou k celému stvořenému světu. Nikdo by se tedy neměl stát knězem bez této základní motivace: pomáhat duším. Cesty k tomu, jak to konkrétně realizovat, jsou různé, jako jsou různé činnosti, kterými se jezuitští kněží dnes zabývají. Ať už je tedy poslání kněze v dnešní společnosti jakékoliv, jsem si jist, že pokud nezapomene na tuto svou základní motivaci, naše poslání bude mít smysl.

Připravil Petr Havlíček SJ

Petr Hruška (*1979) v letech 1998–2002 studoval středověkou archeologii v Opavě. Roku 2004 nastoupil k Policii České republiky v Praze, kde pracoval až do roku 2010, kdy byl přijat do jezuitského noviciátu v Ružomberku. Filozofii studoval v letech 2012–2015 na *Hochschule für Philosophie* v Mnichově, poté vykonával v letech 2015–2017 tzv. magisterku na křesťanské základní škole Nativity v Děčíně. Od září 2017 studuje teologii na Papežské gregoriánské univerzitě v Římě. V sobotu 27. června 2020 přijal v římském kostele del Gesù jáhenské svěcení z rukou kardinála Michaela Czerneho SJ. Na kněze ho vysvětil plzeňský biskup Tomáš Holub 26. června 2021 na Velehradě.

Rovnost pohlaví jako výzva

Na Mezinárodní den žen 8. března 2021 oznámil otec generál Arturo Sosa SJ vytvoření Komise pro roli a zodpovědnost žen v Tovaryšstvu Ježíšově. Členy této skupiny jsou zástupkyně z celého světa. O její potřebnosti přinášíme ohlas členky z Latinské Ameriky.

Pocházím z Kolumbie a v rodině jsem zdědila smysl pro poctivou práci a pro solidaritu s druhými v jejich každodenním životě. Žijeme v zemi, ve které existuje mnoho podob chudoby a nerovnosti na jedné straně a málo příležitostí na druhé straně. Je proto naší povinností, abychom si všichni, muži i ženy, navzájem pomáhali a podporovali naši zemi ve spravedlivém rozvoji.

Kolumbie žije z výhody, že má dvě mořská pobřeží. Nachází se v tropické oblasti, a proto máme jednu z nejlepších produkcí kávy na světě. Je také zemí bohatou na biodiverzitu životního prostředí. Oplývá zeměpisnou i kulturní rozmanitostí, obyvatelstvo je různorodé jak z pohledu etnického, tak kulturního. Podle výsledků sčítání obyvatelstva má Kolumbie celkem asi 45 milionů obyvatel, z toho ženy tvoří 23 miliony.

Představy o roli žen

Zároveň jsme silně věřící zemí. Většina obyvatelstva se hlásí ke katolické víře a také já jsem vyrostla v rodině, která tuto víru vyznává. Skutečně za

svou jsem ale katolickou víru přijala až tehdy, když jsem potkala Tovaryšstvo Ježíšovo. Setkání s jezuitou mi umožnilo, abych svou víru začala prožívat jinak než doposud, řekla bych více dospěle a zrale. Katolická víra se změnila v mou osobní životní zkušenost.

Prostředí, ve kterém jsem vyrostla, bylo silně maskulinní – hlavní a rozhodující slovo měli vždy muži. Snažila jsem se z tohoto prostředí po krůčcích osvobozovat, ale dodnes se mi to ještě zcela nepodařilo. Rozvoj feministického hnutí spolu s obranou ženských práv mi otevřely cestu ke zlepšení a překonání této patriarchální kultury.

Ve své práci jsem měla příležitost setkat se s mnoha projevy víry v katolické církvi, s různými řeholními komunitami, s Tovaryštvem Ježíšovým i s dalšími skupinami a diecézními organizacemi. Všechny slouží stejné církvi, zároveň ale mají rozličné představy o tom, jaká je role žen v církvi. V tomto ohledu existuje ještě mnoho výzev, které je třeba vyřešit.

Skoro třicet let jsem svázána s Tovaryštvem Ježíšovým. Také uvnitř něho existují rozdílné přístupy, pokud se jedná o otázky rovnosti pohlaví. Někteří kněží jsou uzavření, jiní se obávají moci, kterou by ženy mohly dostat, a jiní – kterých je většina – jsou otevření možnosti navázat s ženami rovnocenné vztahy. Někdy jsou to laici, kdo se chová mnohem více machisticky než kněží, ti jsou naopak nakloněni otevřené reflexi ohledně rovnosti pohlaví. Proto věřím, že nađešla příhodná chvíle zahájit změny nejen uvnitř Tovaryšstva Ježíšova, ale také v práci, kterou vykonáváme. Mám na mysli zejména podporu, která přichází od otce generála a jeho spolupracovníků.

Porozumění a změna

Svou apoštolskou činnost rozvíjím v projektu, který se jmenuje Škola pokojného občanského soužití v rámci CÍNEP (Centrum výzkumu a lidové výchovy), což je kolumbijská sociální instituce zřízená Tovaryštvem. Podporujeme reflexi vztahů mezi diecézním klérem, řeholními komunitami a laiky, muži i ženami z rozdílných částí země, jejímž cílem je pochopit různé pohledy mužů a žen na význam pojmu „pohlaví“.

Jsem hluboce přesvědčena, že vytvoříme podmínky pro ustavení různých podob vzájemného porozumění s našimi partnery v poslání, jak ze strany jezuitů, tak nás laiček a laiků,

kterí s nimi spolupracujeme. Půjde o ovoce procesu, který spoléhá na to, co bylo vyjádřeno na 34. generální kongregaci. Ta ve svém dekretu č. 14 nejen vyjadřuje široké porozumění tomu, co se týká skutečnosti žen ve společenství s Tovaryštvem, ale také že Tovaryšstvo učiní nápravu a opraví určité chyby z minulosti.

Samozřejmě půjde o cestu, na které bude zapotřebí vypořádat se s mnoha výzvami. Bude to vyžadovat mnoho trpělivosti, naslouchání, dialogu, reflexe a rozlišování ze strany nás všech, když budeme chtít vzít vážně problémy a překážky, které se před nás staví, aby tento proces přinesl své plody.

Prostřednictvím Komise pro roli a zodpovědnost žen v Tovaryšstvu Ježíšově, vytvořené otcem generálním představeným, a také prací delegátů z celého světa budeme mít možnost navrhnout reflexi a doporučit strategie a nezbytné cesty, jak dosáhnout stanoveného cíle. Je mojí zodpovědností, abych byla mluvčí sester z Latinské Ameriky a Karibiku, abych vyjádřila a zviditelnila nesrovnalosti, které zažíváme v našich provinciích, a abych přispěla návrhy, které budou odrážet naše pocity a touhy při hledání spravedlnosti pro muže i ženy.

*María del Carmen Muñoz Sáenz
Z ročenky Jesuits 2022
přeložil Petr Havlíček SJ*

Mučedník za práva rolníků

22. ledna byl v salvadorském hlavním městě prohlášen za blahoslaveného jezuita Rutilio Grande. Blahořečen byl spolu s dalšími dvěma laickými spolupracovníky Nelsonem Lemusem a Manuelem Solórzanem a františkánským knězem Cosmem Espesotem.

Otec Rutilio Grande byl prvním salvadorským knězem zavražděným během občanské války. Ve 20. století vládly v Salvadoru po několik desetiletí vojenské režimy a ve společnosti rostlo napětí mezi pozemkovou oligarchií a chudými rolníky. Na konci 70. let toto napětí přerostlo v občanskou válku, která trvala až do roku 1992. Na jedné straně bojů stála vládnoucí vojenská junta a na druhé straně levicoví povstalci. Mučednická smrt otce Grandeho tuto válku předznamenala a zároveň vyburcovala tehdejšího arcibiskupa Oscara Romera, aby změnil postoj vůči vládnoucímu vojenskému režimu. I on pak začal vystupovat na ochranu lidských práv v Salvadoru, což i jemu později přineslo mučednickou smrt.

Z chudých poměrů

Rutilio Grande se narodil 5. července 1928 v chudém salvadorském městečku El Paisnal, které leží asi čtyřicet kilometrů na sever od hlavního města San Salvador. Pocházel z míšenecké rodiny. V dětství ho poznamenal jed-

nak rozvod rodičů a poté smrt jeho matky. Měl ještě pět starších bratrů, kteří se namáhavě starali, aby sehnali živobytí pro nejmladšího bratra Rutilia a jejich babičku, která je vychovávala. Rutilio nikdy nezapomněl na chudé poměry, ze kterých vzešel, a ani na zbožnost lidové víry, které ho naučila jeho babička. Jako chlapec se rád účastnil lidových slavností, náboženských i kulturních, které ho činily součástí života obyvatel jeho městečka.

V roce 1941 vstoupil Rutilio do hlavního diecézního semináře v San Salvadoru. Během studia se v roce 1945 rozhodl, že vstoupí do jezuitského noviciátu v Los Chorros ve Venezuele. Jezuitskou a kněžskou formaci dále absolvoval v Ekvádoru, Panamě, Španělsku a Belgii. Na kněze byl vysvěcen 30. července 1959 ve španělské Oñe, poslední sliby v Tovaryšstvu složil 15. srpna 1964 v Bruselu. Po návratu do vlasti se jeho hlavním působištem stal nejprve kněžský seminář v San José de la Montaña v hlavním městě, kde kdysi sám studoval. Byl

tam studijním prefektem a vyučoval katechetiku, pastorální teologii a občanskou výchovu. Nakonec opustil akademickou dráhu a od roku 1972 se stal venkovským farářem ve farnosti El Señor de las Misericordias v Aguilares. Když 12. března 1977 cestoval do svého rodného městečka El Paisnal, aby tam slavil nověnu před svátkem patrona města sv. Josefa, bylo jeho auto v Las Tres Cruces přepadena ozbrojenci. Spolu s ním v autě cestovali ještě dva jeho laičtí spolupracovníci Manuel Solórzano a Nelson Rutilio Lemus. Všichni tři byli zastřeleni.

Nový pohled na kněžství

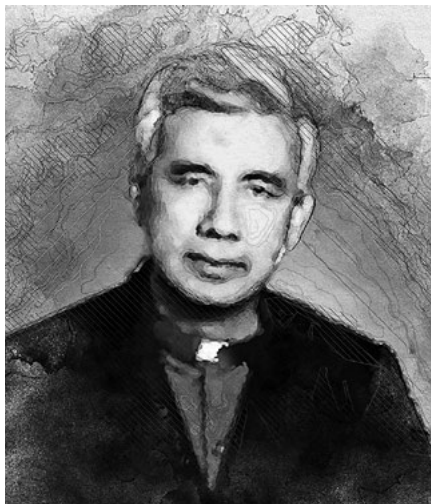
Ze své vlastní zkušenosti otec Rutilio rozuměl utrpení chudých. Na to nezapomínal ani jako kněz. Přestože svou kněžskou formaci prožil před II. vatikánským koncilem, byl zcela připraven přijmout jeho učení a jeho ducha a tvořivě je vnést do kněžské služby. Když byl jmenován prefektem semináře sv. Josefa de la Montaña v San Salvadoru, usiloval o to, aby formace budoucích kněží odpovídala výzvám koncilu. Pater Grande byl hluboce přesvědčen, že budoucí kněží mají mít přímý kontakt s realitou života běžných lidí. Aby zvýšil jejich pastorační vnímavost a citlivost, pořádal se seminaristy exkurze do okolí hlavního města. Často jim říkal, že Boha nemají hledat v oblacích, ale mají vidět, jak je přítomný na zemi v životě druhých lidí. A dodával: „Je

načase, abychom se probudili do bolestivé reality vykořisťování, útlatku a sekularizace.“

Jeho formační úsilí ale naráželo na odpor. Církev v Salvadoru v té době procházela bolestivou krizí, protože většina biskupů nepřijala učení II. vatikánského koncilu ani závěry konference latinskoamerických biskupů v Medellínu. V roce 1970 byla odmítnuta kandidatura otce Grandeho na rektora semináře, kterou navrhlo Tovaryšstvo. Pochopil, že se netěší důvěře biskupů, a proto se rozhodl ze semináře odejít. Po dvouleté přestávce nastoupil do farnosti v Aguilares, do níž patřilo i jeho rodné městečko El Paisnal.

Farnost jako Boží lid

Otec Rutilio se stal venkovským farářem, ale i tuto službu pojímal na salvadorské poměry zcela novým způsobem. S týmem jezuitů se snažil formovat farníky, vesměs chudé rolníky, aby se mohli stát aktivními aktéry svého vlastního osudu. Takto formovaní laici měli být schopni převzít zodpovědnost nejen za život farnosti, ale i za misijní poslání církve. Farnost jako základní buňka církve se měla stát opravdu živým společenstvím, být skutečným Božím lidem. Jeho pastorační přístup byl tak účinný, že během jednoho roku získal přes tři stovky „služebníků Slova“. Několik aktivních laiků, mužů i žen, se zapojilo do jeho týmu jako spolupracovníci.

Ve středu této formace stálo Boží slovo. Záměrně se tím odklonili od doposud převládající pastorační tradice farností, kde byl důraz kladen na udílení svátostí. Ve farnosti pod vedením otce Grandeho se kladl důraz na hlásání evangelia a na obrácení, ke kterému vybízí. Objevovali osvobozující moc Božího slova a zejména Kristova evangelia a učili se ho vtělit do života. Hlubší poznávání Písma začalo ve farnicích probouzet otázky, které se týkaly nespravedlnosti existující v salvadorské společnosti. Evangelium muselo sestoupit na zem, aby vytvořilo společenství podle Božího plánu, bez utlačovatelů a utlačovaných. Farníci začali hledat cesty, jak se zorganizovat, aby mohli vyžadovat, co jim spravedlivě náleží. Otec Rutilio je od toho neod-

razoval. Stejně jako Ježíš odsuzoval vykořisťovatele a vykořisťované upozorňoval na jejich důstojnost a práva. První z nich vyzýval k obrácení, druhým dával slovo, které jim bylo dlouho upíráno.

Zároveň ale jasně dával najevo, jak chápe svou kněžskou službu. Často lidem říkal: „Nepatřím k žádné politické straně. To, co dělám, je hlásání evangelia.“ Jak ale lidé rostli v pochopení svých lidských práv a hledali způsob, jak si je zajistit, nevyhnutelně se začali politicky angažovat. Tehdy začalo vznikat napětí mezi otcem Grandem a aktivními laiky, kteří se nejen zapojili do odborových rolnických organizací, ale stávali se i jejich vůdci a začali požadovat, aby se život farnosti podřídil jejich politické strategii. Tuto přímou politikou provázanost otec Grande vždy odmítal a varoval před nebezpečím krveprolití. Přesto nepochyboval, že má i nadále hlásat osvobozující moc evangelia. Při své poslední homilii prohlásil: „Být křesťanem v naší zemi je nebezpečné! Být křesťanem je prakticky nezákonné! Svět kolem nás je založen na zavedeném nepořádku, tváří v tvář kterému je pouhé hlásání evangelia rozvratné. V křesťanství musí být člověk připraven položit život ve službě spravedlivému řádu, pro spásu druhých, pro hodnoty evangelia.“ Otec Grande toto přesvědčení naplnil svým životem i svou mučednickou smrtí.

Petr Havlíček SJ

Vzpomínka na otce Ludvíka

*Životopisný nekrolog otce Ludvíka Armbrustera SJ († 18. 12. 2021)
jsme přinesli v minulém čísle. Nyní se k němu chceme vrátit osobitou
vzpomínkou z pera Michala Altrichtera SJ.*

Přítokových informací o tom, kdo je otec Ludvík, bylo více. Pravidelná pracovní setkání (fakulta, konzult provincie), ale zejména momentky mezi kávou o přestávkách, cestou v autě či v rezidenci pražských jezuitů. Pochopil jsem, že nelze stavět pouze na textu oblíbených Tokijských květů, kde je sice řečeno leccos, ale ne tak podrobně. Kdo si přeje poznat Ludvíkův myšlenkový svět, dá si práci s pročitáním emigrantských Římských studií, kam Ludvík přispíval. Překvapuje, že nových textů v našem prostředí po roce 1990, zejména těch odborných, od něho příliš nemáme. Jsou tu dva důvody: inteligentní a k tomu sečtělý člověk je vůči sobě kritický – hned tak něco do světa nevyšle; a pak byl Ludvík ponořen do četných vnějších prací a na sepisování nezbýval čas („to, co jsem napsal, bylo v mém mládí“). A přesto je ještě jiný faktor. Ludvík: „Vy v Čechách jste byli po letech ‚hubených krav‘, kdy knihy nevycházely, najednou jakoby ‚nadrženi‘, takže jste texty přímo expandovali. Ten, kdo žil denně uprostřed vybavených kniho-

ven, obtížně dokázal pochopit, když malý regál třeba ke Spinozovi měl jen tři publikace, a vy jste jásali radostí. V souvisle pracující západní společnosti se nepublikovalo tak překotně.“ Všiml bych si tří okruhů vyjadřujících Ludvíkovo specifikum: svatý Ignác, teologie, exercicie.

Svatý Ignác

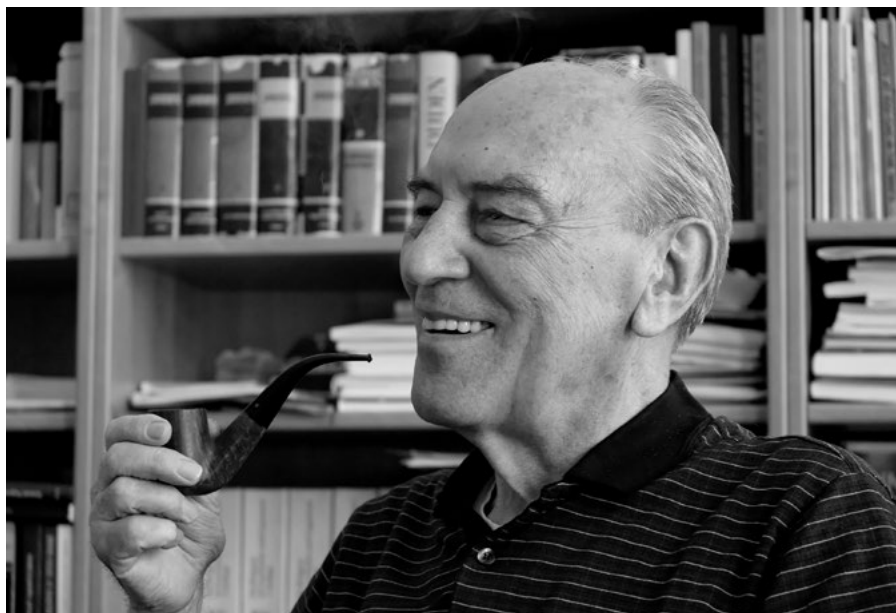
Ludvík přiznával, že se vlastně s Ignácem hádal ve smyslu: „Co je barokní zbožnost a co je skutečně eucharistický, zbožný, asketický Ignác? Je Ignácova pečlivá příprava na mši dobovou zvyklostí, či individuálním rysem jeho osoby; může být podnětem pro nás?“ Anebo: „Když se třeba Ignác oddělil cestou od P. Fabera, vešel do domu, kde políbil špinavá kolena člověka, jenž byl jeho gestem tak zasažen, že se změnil.“ Dále: „Když se Ignác vyzpovídá knězi, jenž nevěří svátostem ani Bohu – ten dotknutý Ignácem se radikálně obrátí. Musíme projít osobní zkušeností, abychom toto poznali i přijali,“ říkal Ludvík. Často zmiňoval, jak je důležité, že Ignác pozitivně hovořil o ženě.

Teologie

Ludvík byl formován scholastickými skripty, jak se přednášela v řádových učilištích. Měl dobrou paměť i filologický talent, takže latinské teze z tehdejší metafyziky mu nečinily problém. Měl i dar obrazotvornosti, dokázal „abstraktní“ věty zařadit do systému a uvést aplikaci. Po odchodu z Čech nabyl v Římě zkušenosti, že nemusí tolik spěchat a že „metafyzika“ v Burkině Faso či Kočičíně je jiná. V Německu byl zase svědkem rozpadajícího se principového pohledu na teologii detailních definic. Ten stál proti kontextu živé osoby, což mu pomáhalo v přístupu k člověku. Ale

co ho vedlo k pochopení „dobrého člověka“, byl životní osten: církevně nevyrovnané manželství jeho rodičů, které chápal jako nedobré rozlišení těch, kteří se k jejich stavu vyjadřovali bez kontextu a jen s abstraktními principy. Proto měl Ludvík pochopení pro zápasy z vnitřního světa spolubratří. Dále: „Kdo tvrdí, že filosofie (či teologie) končí Akvinským, škodí samotnému Tomášovi.“ Uvědomoval si, že když potřebuje pracovat s lidmi odborně, musí něco o nich nastudovat. Přivítal proto pobyt ve Spojených státech. Tam se i skvěle naučil anglicky.

Každodenní život, coby náš mikrokosmos, Ludvík nahlížel v kontextu

Ludvík Armbruster měl dobrou paměť a filosofický talent (Foto Petr Vacík)

Pohřeb Ludvíka Armbrustera SJ v kostele sv. Ignáce v Praze (Foto Jakub Šerých, *Člověk a víra*)

světových dějin myšlení. Ihned rozpoznal, kdo byl upjatý „extrémní realista“, kdo benevolentní „nominalista“. Byl poměrně zdrženlivý vůči puntičkářskému Karlu Říhovi SJ nebo dosti vysazený proti titěrnému uchození některých analytiků. Jednou nás Ludvík překvapil větou: „Je dobře, že tak slavný Waldenfels, jenž se kdysi pokoušel v Tokiu prorazit s apologetikou, musel zpět do Evropy, protože nás chtěl vychovávat k jediné podobě svobody.“ Ludvík oceňoval některé věty Hanse Künga (podobně jako jeho překladatel J. Koláček s ním sdílel protispekulativní postoj), ale šlo mu spíše o formu: „Abychom netúrovali zásady bez přirozeného růstu života.“ Ke konci života měl Ludvík rád texty Josefa Ratzingera.

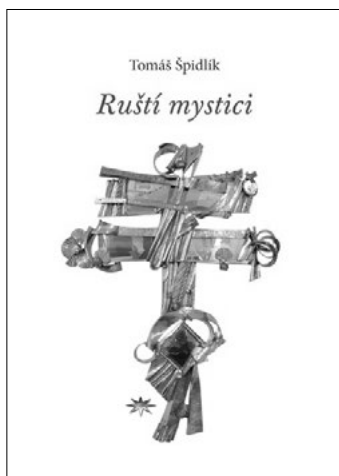
Duchovní cvičení

„Celá léta jsem měl proti některým jejich částem výhrady, i když jsem je samozřejmě pravidelně konal a dával. Jak mohu být jezuita? Také jsem žil v čase, kdy se zkoušely různé metody a hájily se akcenty, které se vzápětí zamítly. Jsou dva způsoby, jak k nim můžeme přistoupit: co o nich soudí sám Ignác a co sedne nám.“ Dále: „Z vlastních sdělení sv. Ignáce mne nejvíce zaujalo, že mají vycházet z našich možností a přivádět ke svobodě. Jejich ovocem je velkorysost. A jaké jsou naše možnosti? Omezené, a proto je ponechme více na Pánu. Pochopil jsem, že jejich středobodem jsou tajemství Ježíšova života.“

Michal Altrichter SJ

Antologie ruských mystiků

Tomáš Špidlík
Ruští mystici

Refugium, Olomouc 2021, 416 s.
ISBN 978-80-7412-414-3

Jezuita Tomáš Špidlík věnoval celý svůj život přibližování ruské zbožnosti a teologie západnímu člověku. V ruské náboženské tradici vždy vyhledával to, co je nosné a kvalitní, protože toužil přispět ke smíření mezi západním a východním křesťanstvím. Příkladem této snahy je antologie ruských duchovních textů, která nedávno vyšla poprvé v češtině. Původně byla vydána italsky už v roce 1977, ale i nyní je její účel více než aktuální. Chce totiž představit jinou tvář ruského myšlenkového dědictví, než

kteou v těchto dnech ukazuje agresivní ruský militarismus.

Tomu, kdo nezná ruskou pravoslavnou tradici, poskytuje tato antologie velmi přístupný první vhled do jejich nejdůležitějších témat a nejvýraznějších osobností. Každá kapitola je uvozena vstupní Špidlíkovou studií, po které následují delší či kratší citace pramenů nebo textů náboženských myslitelů. Začíná se texty z Kyjevské Rusi (mučedníci sv. Boris a Gleb a první mniši) a pokračuje tématy svatých biskupů a knížat. Samozřejmě nechybí ruský hesychasmus a tradice modlitby Ježíšovy, institut moudrých starců i dědictví jurodivých nebo liturgická zbožnost s úctou ikon. Rozpětí citovaných autorů sahá od konce 11. století přes Josefa Volokolamského a Teofana Zadvorníka až po autory moderní doby – Dostojevskij, Solovjov, Evdokimov aj.

Špidlík dobře znal diskuzi o ruském mesianismu, přesvědčeném o tom, že je vyvolený být ochráncem křesťanstva. Nezastíral jeho degenerující formy, zneužívané imperiálními choutkami ruského nacionalismu. Zároveň ale ukazoval, jak samotní ruští myslitelé předvíдали tato rizika. Svou antologií Špidlík nabízí čtenářům prameny, aby sami mohli rozlišit, co je dnes nosné a inspirativní.

Petr Havlíček SJ

Zprávy

Praha

■ Ve středu 29. prosince od 10 hodin se v pražském kostele svatého Ignáce slavila zádušní mše svatá za P. Ludvíka Armbrustera SJ († 18. prosince 2021). Hlavním celebrantem byl pražský světící biskup Zdenek Wasserbauer. S ním koncelebrovalo více než dvacet kněží z Tovaryšstva Ježíšova i z diecéze. Promluvy se ujal P. Michal Altrichter SJ z olomoucké komunity. V závěru mše svaté hovořil bývalý rektor Univerzity Karlovy prof. Ivan Wilhelm, za ekumenickou stranu promluvila farářka Církve československé husitské Libuše Roytová. Tělo zesnulého pak bylo uloženo do jezuitského hrobu na vyšehradském hřbitově.

■ Jedním z četných příspěvků k Ignaciánskému roku 2021–2022 je animovaný videoklip o sv. Ignáci, který je od 13. února zveřejněn na internetu v českém znění. Vytvořili ho jezuité z regionu evropského Nizozemí, překlad do češtiny připravili Petr Havlíček SJ a Petr Přádka SJ, komentář namluvil Josef Polášek ve studiu Radia Proglas.

■ Dominikánská 8 jako místo vzdělání a kultury při klášteře svatého Jiljí v Praze uspořádalo v úterý 22. února program s názvem Číst Písmo. Mezi

hosty byl také P. Samuel Prívára SJ, který náleží do pražské jezuitské komunity. Dalšími hosty byli český evangelikální teolog a vedoucí překladatelského týmu v projektu Bible 21 Alexandr Flek, farářka Českobratrské církve evangelické Alexandra Jacobea a doc. David Vopřada z Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy.

■ Ve dnech 27. a 28. února bylo možné zachytit mohutnou vlnu solidarity s Ukrajinou v zázemí kostela svatého Ignáce. Prostřednictvím sociálních sítí se rozšířila zpráva o sbírce konkrétních potřeb k odeslání do válkou sužované země. Při sběru, třídění a balení věcí udělali obrovský kus práce rodiče s dětmi, vysokoškolští studenti, farníci i sousedé z okolí. Vydatně se zapojili místní jezuité. Přišli pomoci i Ukrajinci, kteří ve městě studují či pracují.

Olomouc

■ V kostele Panny Marie Sněžné byla od Popeleční středy 2. března po celou dobu postní instalována umělecká intervence akademického sochaře Jana Ambrůze. Instalace nazvaná „Znejistění“ byla umístěna na podlaze kostela a vycházela z vlastností kaleného skla, které se stává pevným a pružným, což umožnilo chůzi jednotlivců. Autor pracoval i s dalšími

vlastnostmi skla: zrcadlením, obrácením obrazu a křehkostí.

Fatima

■ Vloni od 3. do 5. prosince se v portugalské Fatimě konal třináctý ročník ignaciánských studií na téma „Vidět v Kristu všechno nově“. Tento název byl převzat z motta Ignaciánského roku. V souladu se všemi bezpečnostními normami vyžadovanými pandemií covidu-19 bylo na setkání více než pět set účastníků. Program sestával z různých konferencí, rozhovorů a workshopů, například na téma „Ignaciánské nástroje pro novou perspektivu“, „Vize papeže Františka o církvi a světě“, „Františkánské inspirace vidět v Kristu všechno nově“ a „Na cestě s Ignácem“. Vrcholem sobotního večera bylo LabOratório, projekt věnovaný tvorbě liturgické hudby z různých hudebních stylů. Koncert se snažil navázat na charakteristiku čtyř týdnů duchovních cvičení svatého Ignáce.

Frascati

■ Ve dnech 31. října až 1. listopadu 2021 se v italském Frascati konala konference Eucharistického hnutí mládeže pod názvem „Jak jsem tě miloval“. Pandemická opatření s sebou přinesla omezený počet účastníků, zkrácení o jeden den a organizaci zaměřenou na maximální zaručení bezpečnosti všech účastníků. Hlavním tématem bylo bratrství. Program sestával z modliteb a sdílení ve skupinách a slavení eucharistie. Hnutí, které je součástí Celosvětové

sítě modlitby s papežem vzniklo ve Francii a bylo propagováno jezuitou na začátku 20. století. Členy tohoto hnutí je přibližně 3500 mladých lidí z evropské středomořské provincie.

Krakov

■ Bezprostředně po masivní invazi ruských vojsk na Ukrajinu 24. února hovořil představený Jihopolské provincie Tovaryšstva P. Jaroslaw Paszynski SJ telefonicky s představeným ukrajinské misie, který informoval, že jezuité přítomní na ukrajinském území jsou připraveni fungovat a pomáhat lidem po dobu několika měsíců. Na Ukrajině působí jezuité ve Lvově, Kyjevě, Chmelnickém a Černivci. Provozují také domov pro uprchlíky a jeden z jezuitů je vojenským kaplanem, který doprovází bojující vojáky, duchovně je podporuje a uděluje jim svátosti. V jezuitském noviciátu v Gdyni se další mladí Ukrajinci připravují na složení prvních řečolných slibů.

Londýn

■ Jezuitská farnost při kostele Neuposkvrněného početí Panny Marie na Farm Street přivítala 1. února návštěvu prince Charlese, který si přišel prohlédnout výstavu ikon, jež vytvořila Irina Bradley a její studenti. Po prohlídce výstavy pohovořil princ Charles se členy farnosti včetně členů komunity bezdomovců, které farnost podporuje, a dobrovolníků, kteří jim pomáhají. Při prohlídce kostela také promluvil se členy místní jezuitské komunity.

Palermo

■ V boční kapli Svatých vyznavačů uvnitř barokního kostela při profesním domě jezuitů se nachází oltářní obraz tří japonských mučedníků sv. Pavla Mikiho, Jana Soana a Jakuba Kisaie, kteří byli popraveni roku 1597. Na připomínku jejich svědectví mohli přítomní loni 3. prosince zhlédnout drama s názvem „Světlo mučedníků“. Na organizaci představení se podílela jezuitská komunita z Gonzagova kampusu. Tato umělecká a kulturní akce v režii profesora divadelní historie Giovanniho Isgrò, který je historikem a odborníkem na

jezuitské sakrální drama, byla součástí oslav Ignaciánského roku.

Vilnius

■ Dne 13. ledna byla udělena litevská Cena svobody třem osobám, které spolupracovaly na tzv. Kronice katolické církve v Litvě. Jsou jimi emeritní biskup Jonas Boruta SJ a dvě řeholnice z kongregace Sester eucharistického Ježíše. Podzemní publikace Kronika katolické církve v Litvě, vydávaná jako samizdat, dokumentovala četné pronásledování církve a porušování lidských práv za sovětské okupace v letech 1972 až 1989.

Jubilea

P. Pavel Ambros	Olomouc	26. 6.	40 let kněžství
P. Petr Příkladka	Praha	27. 6.	35 let kněžství
P. Richard Greisiger	Hostýn	28. 6.	25 let kněžství
P. Pavel Bačo	Birmingham	6. 4.	20 let kněžství
P. Cyril John	Praha	6. 4.	20 let kněžství
P. Josef Stuchlý	Brno	6. 4.	20 let kněžství
P. Ladislav Árvai	Brno	22. 6.	20 let kněžství
P. Milan Glaser	Hostýn	11. 6.	60 let

Srdečně blahopřejeme

Seznam podporovatelů od 1. ledna do 28. února 2022

Mgr. Jiří Sáblik, Brno 16; MUDr. Dagmar Pohunková, Praha 1; Marie Rudolfová, Kroměříž; Milada Schneiderková; Zdenka Zahrádková; Jaroslav Vašíček, Brno; René Lehovc, Praha; PhDr. Hana Topolánková, Praha 5; Marie Cigošová, Uherské Hradiště 1; Petr Durna, MEngSc, Brno; Libor Galatík, Praha 5; Mgr. Lukáš Kopecký, Klatovy; Jaroslav Eliáš; Karel Pažourek, Brno; Stanislav Salaš, Velehrad; Miloslava Knopová, Praha 8 – Kobylisy; Jiří Vejmelka; Anna Kubíková, Tvrdonice; Rk farnost Klenovice; Josef Nový; Ludmila Šabršulová, Brumov-Bylnice.

Všem dárcům upřímně děkujeme